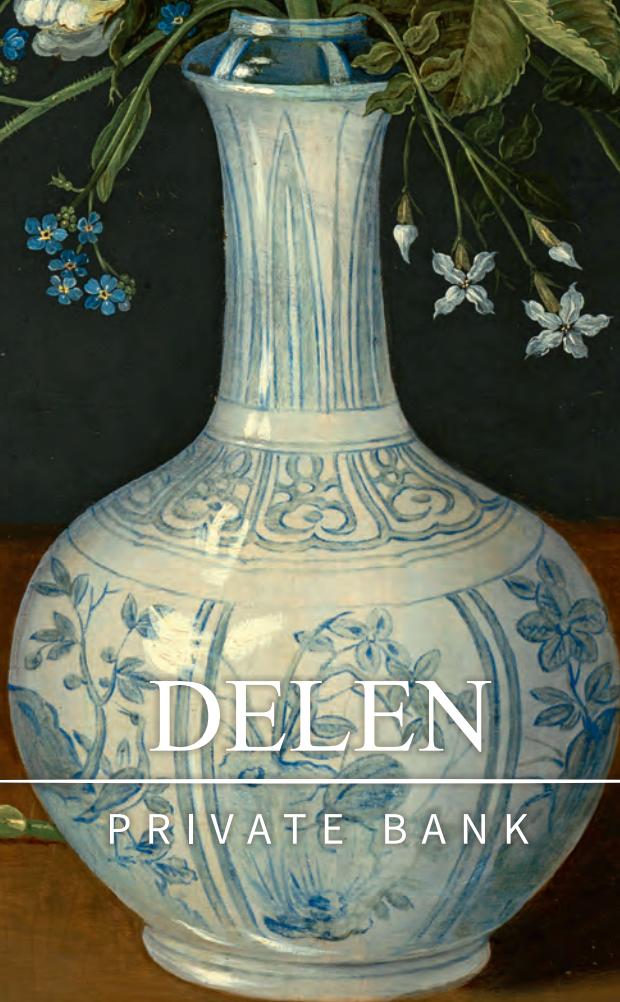

69STE EDITIE VAN BRAFA
28 JANUARI TOT 4 FEBRUARI 2024

BRAFA ARTEFAIR

DELEN

PRIVATE BANK

Bijlage valt niet onder de verantwoordelijkheid van de redactie van De Standaard

"ENKEL KWALITATIEF WERK DOORSTAAT DE TAND DES TIJDS"

HOEWEL DE MARKT VOOR HEDENDAAGSE KUNST DE LAATSTE DECENNIA GEËXPLODEERD IS, BLIJFT BRAFA OOK HAAR OUDE MEESTERS TROUW. ZEKER NU DIE TERUG AAN POPULARITEIT WINNEN, BREIDT DE BEURS HAAR AANBOD IN DE BREEDTE EN DIEPTE UIT. KLAAS MULLER, VICEVOORZITTER ANTIËK EN OUDE MEESTERS, LICHT EEN TIJPE VAN DE SLUIER.

KLAAS MULLER

“De oude meesters zijn hun beste imago kwijt”, steekt Klaas Muller van wal. “Dankzij onder meer hernieuwde collecties en presentaties in M Leuven, de heropening van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen of de herdachte permanente verzameling van het Mechelse Museum Hof van Busleyden – waarover Hannah Thijs een lezing komt geven tijdens de beurs, heeft het grote publiek de oude meesters herontdekt. Bovendien verlaagt de museumpas de drempel naar de musea voor jongeren, waardoor ook zij de wereld van de oude meesters kunnen leren kennen.”

Dat vertaalt zich in een grotere interesse van jonge mensen voor de kunstmarkt van oude meesters. “De voorbije vijftien jaar mocht ik steeds meer dertigers en veertigers in mijn galerij verwelkomen. Ze houden ervan om een oude meester te combineren met hedendaagse kunst, en zo meer spannende én diepgaande dialogen op gang te brengen”, vertelt Muller. “Als beurs kiezen we er bewust voor om de deelnemers uit de verschillende disciplines en tijdsperiodes door elkaar te plaatsen. Daarmee stimuleren we onze bezoekers om uit hun comfortzone te treden, en willen we hen ontdekkingen laten doen. Bovendien houdt die

afwisseling de beurs luchtig, en zorgt dat ervoor dat je als toeschouwer minder snel gesatureerd raakt.” Met twintig nieuwkomers nemen er aan de 69ste editie van BRAFA in totaal 132 galerijen deel. Elk jaar opnieuw vormt die selectie van nieuwkomers een secuur werk. “Voor deze editie hebben we het aanbod zowel in de breedte als in de diepte opengetrokken. Zo verwelkomen we nu ook galerijen met een specialisatie in Italiaanse en Spaanse oude meesters, zoals Nicolás Cortés Gallery die focust op Europese kunst uit de zestiende en zeventiende eeuw, en onder meer een stilleven van Francisco de

Zittende Venus met sandaal, eerste eeuw voor Christus. Gallery Desmet, stand 31.

Zurbarán meebrengt. Daarnaast hebben we twee nieuwe handelaars met een specialisatie in Franse oude meesters. Franck Baulme heeft een bijzonder goede smaak, en Stéphane Renard brengt een avontuurlijke, minder commerciële selectie waarmee hij zelfs kenners echt kan verrassen”, vertelt Muller. “Ook over de komst van Ralph Gierhards, die Europese meubels, sculpturen en objecten uit de zeventiende tot negentiende eeuw brengt, of met jonge mensen zoals Giulia Ponti van Dei Bardi Art, Thomas Deprez of Eduard Eykelberg zijn we verheugd.”

DURF TESTEN

Voor Klaas Muller zelf is het zijn twintigste deelname aan BRAFA. “Het is fijn om vast te stellen dat ik de afgelopen twintig jaar samen met de beurs én met mijn klanten ben kunnen groeien. In het begin kocht ik meer generalistisch aan, terwijl ik me in de loop der jaren steeds meer heb gespecialiseerd in de niche van de Vlaamse meesters uit de late zestiende en zeventiende eeuw, met een voorkeur voor Pieter Paul Rubens zijn atelier en brede omgeving. Met die sprekende beelden kan ik nu een eigen universum creëren. Zo toon ik onder meer mooie Vlaamse stillevens van Gerard Seghers, Joris Van Son en Cornelis de Heem. Ook Roelant Savery krijgt een ereplek. Hoewel hij voor mij naast Bruegel kan staan, blijft zijn werk wat ondergewaardeerd. Misschien brengt

de retrospectieve in het Mauritshuis in Den Haag later dit jaar daar verandering in”, stelt Muller. “Zelf combineer ik die werken graag met hedendaags meubilair van Muller Van Severen, de designstudio van mijn zus Fien en haar man Hannes. Oud en nieuw, of ingetogen monochroom en kleurrijk combineren is plezierig, en meestal versterken ze elkaar. Kortom, er zijn geen wetmatigheden in deze, je moet combinaties gewoon durven uittesten.”

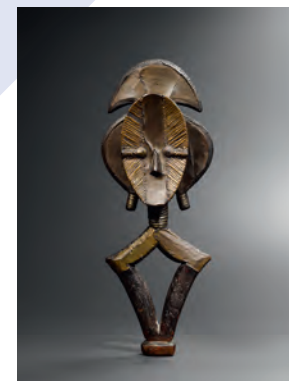
Ook qua investering zijn de oude meesters een veilige keuze. “Aangezien er geen nieuw werk meer bijgemaakt wordt, wordt het aanbod – dat vooral in Europa ontstond – steeds kleiner en verdwijnen meer en meer goede stukken in museale of private verzamelingen. Tegelijk is de kunstmarkt heel eerlijk in de zin dat enkel kwalitatief werk de tand des tijds doorstaat. Technisch vernuft en esthetische kwaliteit zijn universeel herkenbaar en behoren tot onze essentie als mens. Als je nu dus een meester uit de zeventiende eeuw koopt, je die graag ziet en er een correcte prijs voor betaalt, dan zal die gestadig in waarde toenemen”, stelt Muller. Tegelijk zorgt die grotere interesse ervoor dat het steeds moeilijker wordt om kwalitatief werk te vinden. “Als ik vroeger vijf stukken kocht, dan is dat er nu één. Ook de strenge vetting op BRAFA vormt een extra kwaliteitseis. Enkel hoogwaardige, authentieke werken mogen deel uitmaken van de beurs.”

Kast met stenen inlegwerk, 17e-18e eeuw. Ralph Gierhards Antiques/Fine Art, stand 63.

Francisco de Zurbarán, *Stilleven van de vastentijd*, circa 1600, Nicolás Cortés Gallery, stand 89.

EEN ECLECTISCHE ONTDEKKINGSBEURS

.01

.02

.03

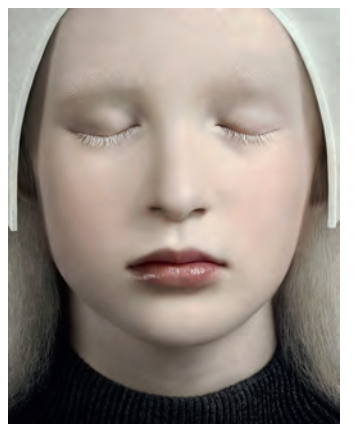
.04

.05

.06

.07

01 Kota-reliëkschrijn, eind 19e eeuw, Claes Gallery, stand 35. | **02** Jean-Michel Basquiat, *Blauwe licht*, 1985, Zidou-Bossuyt Gallery, stand 126. | **03** Daniël Seghers en Cornelis Schut, *Portret van de Maagd en haar kind*, circa 1635, Klaas Muller, stand 4. | **04** Jean Serrière, *Paar koelers*, circa 1920, Francis Janssens van der Maelen, stand 91. | **05** Cameron Jamie, *Fuzzes tweede droom*, 2023, Bernier/Eliades Gallery, stand 11. | **06** Iraanse buff ware-kom, 10e eeuw, Galerie Kevorkian, stand 34. | **07** Justine Tjallinks, *Zicht*, 2016, Galerie Sophie Scheidecker, stand 67.

Paul Delvaux, *De stad bij maanlicht*, 1944, Boon Gallery, stand 26.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

VAN DROOM TOT WERKELIJKHEID

NAAR AANLEIDING VAN DE 100STE VERJAARDAG VAN HET SURREALISME ÉN DE 30STE VERJAARDAG VAN ZIJN OVERLIJDEN ZET BRAFA DE BELGISCHE MEESTER PAUL DELVAUX IN DE KIJKER. DE STICHTING PAUL DELVAUX BRENGT EEN UITGEKIENDE SOLOSHOW OP DE BEURS.

Het werk van Paul Delvaux (1897-1994) vormt op deze BRAFA de rode draad. Niet alleen lieten de scenografen zich door zijn werk inspireren voor de inkleding, maar er vallen doorheen de beurs ook een 25-tal werken van Paul Delvaux te ontdekken. Bij een vijftiental handelaars én in de aan de kunstenaar gewijde tentoonstelling. Daarvoor sloeg BRAFA de handen in elkaar met de Stichting Paul Delvaux, die sinds 2020 geleid wordt door Camille Brasseur. "Toen ik als kind het museum in Sint-Idesbald bezocht, was ik meteen gefascineerd door de wonderde wereld van Paul Delvaux. Het enigmatische, mysterieuze, moeilijk te doorgronden oeuvre blijft me fascineren. Telkens opnieuw zijn er details om te ontdekken. De vijf postkaartjes die ik toen heb gekregen, koester ik nog steeds", vertelt Brasseur. "Tijdens de schoolbezoeken die we organiseren, merken we dat kinderen zeer ontvankelijk zijn voor het oeuvre. Het is net die overdracht van zijn universum naar nieuwe generaties waar Paul Delvaux op hoopte. Dat de door hem in 1979 opgerichte Stichting daar nu in slaagt, zou hem zeker plezier doen."

Op BRAFA toont de Stichting bewust een beperkte selectie werk. "De vaak sterke beelden van Delvaux hebben ademruimte nodig. Tegelijk is onze stand een uitnodiging voor de bezoeker om een moment tot rust te komen, en langer te kunnen contempleren over één specifiek werk. Wie meer wil ontdekken, kan mijn lezing op BRAFA bijwonen of is vanaf de lente welkom in Sint-Idesbald", stelt Brasseur. "Tijdens onze jaarlijkse wintersluiting werken we aan een nieuwe presentatie. In tegenstelling tot wat mensen soms denken over een monografisch museum valt er bij ons regelmatig iets

nieuws te ontdekken. Hoewel hij het museum wel heeft opgericht, maar hier nooit gewoond heeft, lijkt Delvaux er dankzij de vele objecten en persoonlijke spullen als het ware nog aanwezig. Deze intieme context vormt ook de perfecte setting voor het tonen van zijn late, vaak ontroerende werk."

AUTHENTIEK UNIVERSUM

De selectie op BRAFA omvat tekeningen en schilderijen uit de periode 1930 tot 1960, en illustreert de thema's die Paul Delvaux' artistieke persoonlijkheid vormden. Zo speelt de vrouwelijke figuur van bij het begin een belangrijke rol in zijn kunst, zoals de intrigerende Slappende Venus (1944, Tate Londen) laat zien. Of onthult het beroemde Chrysis (1967, Stichting Paul Delvaux, Sint-Idesbald) de vrouw in haar volle mysterieuze glorie. Mannen duiken meestal op in pak, als wetenschapper of efebe. Ook skeletten en treinen, zoals op het magische Bosstation (1960, Stichting Paul Delvaux, Sint-Idesbald), zijn vaak terugkomende elementen. "Delvaux gaf meestal niet veel uitleg bij zijn werk. Een van zijn bekendste uitspraken is dat hij schilderde hoe hij wilde leven. Vanuit een emotioneel aanvoelen van de wereld ontwikkelde hij een bijzonder eigen universum, waarvan hij hoopte dat het ook andere mensen zou aanspreken. Omdat het zo persoonlijk was, was hij enerzijds verrast dat zijn werk effectief succes kende. Anderzijds snapte hij niet waarom bijvoorbeeld zijn skeletten in een religieuze context choqueerden. Dat was helemaal zijn bedoeling niet", vertelt Brasseur. "Veel elementen van zijn beeldtaal zijn terug te voeren naar zijn kindertijd. Zo ging hij op vakantie met de trein, en droomde hij er als

DE GENESE VAN EEN UNIVERSUM

VIA EEN EXPERIMENTEEL PARCOURS MET TUSSENSTOPS BIJ HET IMPRESSIONISME, EXPRESSIONISME, SYMBOLISME EN SURREALISME CONSTRUEERDE PAUL DELVAUX EEN EIGENZINNIGE BEELDTAAL.

Paul Delvaux, *De rode tent*, 1966, Galerie Taménaga, stand 87.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

Paul Delvaux, *Het einde van de reis*, 1968, Opera Gallery, stand 107.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

Paul Delvaux, *De zomer*, 1963, Francis Maere Fine Arts, stand 40.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

kind van om stationschef te worden. Of verwijst de petroleumlamp naar zijn grootmoeder, in wiens huis hij zo'n lamp moest gebruiken om zich te verplaatsen. De manier waarop de lamp de sfeer telkens veranderde, vertaalde hij naar het doek."

Aangezien het oeuvre van Paul Delvaux de visuele concretering is van dromen uit zijn innerlijke wereld, ontwikkelde hij het wars van elke trend of label. Zijn persoonlijke stijl vloeide verder uit experimenten tijdens zijn vroege jaren. Zo schilderde hij in de jaren 1920 en 1930 vooral impressionistisch, en later meer expressionistisch. Die kennis versmolt hij met elementen van het symbolisme en surrealisme tot zijn eigen stijl, waarmee hij vanaf de jaren 1960 internationaal faam verwierf. "Onze eigen collectie omvat zowel werk dat Delvaux zelf bijhield omdat het hem dierbaar was, als veel creaties uit zijn laatste periodes. Doordat we sinds 2022 een privécollectie met vooral vroeg werk in bruikleen hebben, kunnen we een meer overkoepelend verhaal brengen", stelt Brasseur. "Het is interessant om het oeuvre vanuit een 21ste-eeuws perspectief te herontdekken. Het zorgt telkens voor nieuwe inzichten. Als Stichting zetten we onze schouders onder het wetenschappelijke onderzoek van het werk. Daarom willen we zoveel mogelijk werken uit de hele wereld traceren. Zelfs de kleinste creaties kunnen ons weer een stukje informatie geven, onder meer over de plekken waar hij verbleef, want dat vermeldde hij meestal bij zijn signatuur. Al heeft zijn werk eigenlijk meer gereisd dan hijzelf. Hij schilderde vooral voor zichzelf, was erg bescheiden en had geen interesse in roem. Zijn beelden zijn authentiek, hij schilderde ze niet om iemand anders te plezieren."

Na de start van het herdenkingsjaar op BRAFA staan later in 2024 nog een retrospectieve in La Boverie in Luik, een grotere presentatie in Train World in Schaarbeek en een nieuwe thematentoonstelling in de thuisbasis aan de Belgische kust op de planning. In een ode aan het surrealisme brengt Epost een postzegel op de markt.

Paul Delvaux, *De graflegging*, 1953, Galerie Alexis Pentcheff, stand 83.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

Paul Delvaux, *Alésia of de gevangenen*, 1973, Guy Pieters Gallery, stand 98.

© Foundation Paul Delvaux, Belgium/SABAM, 2024

James Ensor, *Rozen, godinnen en laars*, 1917, Van Herck-Eykelberg, stand 123.

Eeuwenlang vormde Antwerpen het decor voor een bijzonder rijke artistieke ontplooiing, die de stad ook vandaag nog internationaal op de kaart zet. "De voormalige woning en het atelier van Pieter Paul Rubens huisvest nu een monografisch museum en in de drukkerij van Plantin-Moretus maak je kennis met de door de familie sterk bepaalde geschiedenis van de boekdrukkunst. Daarnaast herbergen de musea Mayer van den Bergh en het Snijders&Rockoxhuis boeiende collecties, en zetten het onlangs heropende Koninklijk Museum voor Schone Kunsten (KMSKA) of de geplande Phoebus-collectie hun schouders onder de Antwerpse kunstscène", steekt Eduard Eykelberg van wal. "Het is fijn om in zo'n rijke, kunsthistorische context te kunnen werken als galerist. De musea geven je de kans om terug te reizen in de tijd, geven context aan de hedendaagse kunst en verlenen de stad een uniek karakter. Ik hou van die eigenheid, net als van de kleinschaligheid. Antwerpen zou zichzelf nog sterker als cultuurstad kunnen profileren, met onder meer het in België unieke sculpturenpark Middelheim." "De voorbije negen jaar hebben we als galeristen voor hedendaagse kunst met Antwerp Art een sterk label uitgebouwd. Een vijftigtal galerijen, projectruimtes en musea, zoals het fotomuseum FOMU en het museum voor hedendaagse kunst M HKA, bundelen in mei telkens de krachten voor een weekend met nieuwe expo's, performances en andere kunstactiviteiten", vertelt Sofie Van de Velde. "Hoewel dat initiatief bottom-up ontstond, krijgt het intussen wel steun vanuit de stad.

Dankzij de bundeling van onze krachten trekken we bezoekers vanuit heel Europa aan. Dat Antwerpen als stad behapbaar is, maakt het eenvoudiger om alles op een relatief beperkte tijd te kunnen bezoeken. Als (onder) voorzitter van de Belgische en Europese galerijenkoepel krijg ik regelmatig de vraag hoe we ons zo goed weten te positioneren. Musea, galerijen, beurzen, scholen en ook kunstenaars als Luc Tuymans of Michaël Borremans versterken het gemeenschappelijke netwerk, maar geven samen ook vorm aan de kwaliteit van de Belgische kunstscène. Onder meer dankzij ons katholieke verleden behoort kunst tot ons DNA."

IN HET SPOOR VAN DE FAMILIE

Zowel Eduard Eykelberg als Sofie Van de Velde stammen uit een familie die lange tijd een belangrijke rol speelde in de Antwerpse kunstwereld. Zo baatten de Van Hercks in het midden van de negentiende eeuw een antiekzaak uit op de Grote Markt, en namen ze vervolgens hun intrek in het Maison Pypelinckx van Rubens' moeder op de Meir. Later richtte een andere tak van de familie een veilinghuis op in de Leopoldstraat. Dat werd geleid door Alfons Van Herck, de zoon van Charles, wiens collectie terracotta-beelden intussen in het bezit is van de Koning Boudewijnstichting. "Mijn ouders richtten in 1983 een eigen bedrijf op. Als restauratrice specialiseerde mijn moeder zich in oude en twintigste-eeuwse meesters, terwijl mijn vader kunsthandelaar was", vertelt Eykelberg. "Vijf jaar geleden heb ik de familiezaak overgenomen met een focus op twintigste-eeuwse kunst van

MET NEGEN GALERIJEN UIT DE PRIMAIRE EN SECUNDAIRE KUNSTMARKT IS DE SCHELDESTAD GOED VERTEGENWOORDIGD OP DEZE EDITIE. NIEUWKOMERS EDUARD EYKELBERG, RAF VAN SEVEREN EN SOFIE VAN DE VELDE NEMEN ONS MEE OP SLEEPTOUW, EN LICHTEN DE KUNSTHISTORISCHE KRACHT VAN ANTWERPEN TOE.

EDUARD EYKELBERG

bijvoorbeeld James Ensor, Walter Leblanc of Georges Vantongerloo. Hoewel ik eveneens van het segment van de oude meesters hou, en ook van hun door de band genomen gepassioneerde, intelligente verzamelaars, wordt het steeds moeilijker om werk van goede kwaliteit uit die periode te vinden." Ook Ronny Van de Velde drukte zijn stempel op Antwerpen als kunststad. "Voor er een museum voor hedendaagse kunst was, bouwden mijn ouders in diezelfde buurt een galerij van meerdere honderden vierkante meters uit. Ze organiseerden tentoonstellingen rond onder meer Marcel Duchamp, Man Ray, René Magritte of Leon Spilliaert. Soms kwamen daar tot 25.000 bezoekers op af. In het begin heb ik er ook zelf gewerkt, maar na een tijdje heb ik de kunstwereld verlaten",

MEER MOOIS UIT DE SCHELDESTAD

Panamarenko, *De Aeromodeller*, 2019, Galerie Jamar, stand 95.

Ann Van Hoey, *Ruby-serie*, 2023, Marc Heiremans, stand 80.

Jules Lismonde, *De zonnekoning*, 1973, N. Vrouyr, stand 68.

Leysen & Frères, *Paar art-deco ijssemmers*, circa 1930, Cabinet of Curiosities, stand 81.

Carl Max Kruse, *Boodschapper van de overwinning op de marathon*, circa 1900, Victor Werner, stand 56.

Joaquim Tenreiro, *Salontafel*, circa 1960, Axel Vervoordt, stand 29.

SOFIE VAN DE VELDE

Jean Brusselmans, *De rozen*, 1948, Gallery Sofie Van de Velde, stand 111.

vertelt Sofie Van de Velde. "Aan die periode dank ik mijn expertise over kunst uit de negentiende en twintigste eeuw. Al ga ik sowieso telkens te rade bij mijn vader en andere experts voor een tweede opinie. Samen met mijn zakenpartner van PLUS-ONE Gallery verkopen we kunst uit de secundaire markt voor klanten die dat budget opnieuw willen investeren in meer hedendaags werk. Maar de focus ligt op de primaire markt, omdat de samenwerking met levende kunstenaars ons enorm boeit." Vandaag brengen onder meer Axel Vervoordt met zijn bijzondere combinatie van archeologie, Oosterse kunst, hedendaagse kunst en twintigste-eeuwse design, Marc Heiremans met prachtig Murano-glas en Cabinet of curiosities met zilver extra diepgang in de scène.

VAN HET EILANDJE TOT NIEUW ZUID

Met 32 jaar ervaring op de teller kent Raf Van Severen het klappen van de zweep. Hoewel hij als student op de Zavel werkte en er, na een tussenfase in Tongeren, terug terecht kwam, opende hij zijn eerste eigen ruimte in de Antwerpse Minderbroedersruï. "Tot nu gebruik ik dat pand als galerij, maar aangezien ik er zelf minder ben, deel ik het nu met mijn Nederlandse lijstenmaker. In 2011 opende ik een ruimte in de Leopoldstraat aan de Plantentuï, waar toen de meeste antiquairs zaten. Op zaterdag was het er altijd over de koppen lopen. Bovendien organiseerden we met de vzw Antiquairs Antwerpen – waarvan ik een tijdje penningmeester was – evenementen en wandelingen door de stad, die erg gegeerd waren. Sinds de vzw tien jaar geleden haar activiteiten stopzette, gaven handelaars er de brui aan of verhuisden ze naar een ander deel van de stad. Al zijn er nog steeds een tiental galerijen gevestigd in de Leopoldstraat en de Schuttershofstraat zoals N. Vrouyr met antieke en moderne tapijten en textiel of Victor Werner met Europese schilderijen en sculpturen", stelt Van Severen. "Zelf verkaste ik in 2018 naar een groter pand op het Eilandje. Ik hecht nog steeds veel belang aan een fysieke galerij. Niet alleen omwille van de cruciale interactie tussen het publiek en een werk, maar ook tussen de klanten en mezelf. Ik focus vooral op kunst uit de periode 1870 tot 1970, en hou ervan om kunstenaars terug uit de vergetelheid te halen." Naast het Eilandje groeide het Nieuw Zuid de voorbije jaren uit tot een hotspot voor hedendaagse kunst. "Elk weekend krijgen we zowel op zaterdag als zondag zo'n tweehonderd bezoekers over de vloer. Mensen plannen een uitstap naar de galerijen, vaak in combinatie met een bezoek aan een museum in de buurt. Ook een collega als Adriaan Raemdonck – die al meer dan een halve eeuw in het vak zit – merkt dat de aandacht voor kunst nog nooit zo groot is geweest", vertelt Van de Velde. "Als galerie voor hedendaagse kunst programmeer je om de zes weken een nieuwe tentoonstelling. Dat creëert een bepaalde urgentie of momentum. Tegelijk hebben we ten opzichte van onze kunstenaars een verantwoordelijkheid om hun werk visibiliteit te geven. Om de drempel zo laag mogelijk te houden zijn we zes dagen per week open." Sofie Van de Velde neemt voor de tweede keer onder eigen naam deel aan BRAFA, zowel Raf Van Severen als Eduard Eykelberg debuteren op de beurs. "Net als mijn vader handelde ik tot nu toe altijd achter de schermen. Ik vind het fijn om een sterke band op te bouwen met mijn

RAF VAN SEVEREN

Fernand Léger, *Het gele touw*, 1935, Galerie Raf Van Severen, stand 100.

klanten, en hen te ontvangen in de huiselijke sfeer van een art-decopand. Tegelijk voel ik dat het tijd is om met een breder publiek in contact te treden", stelt Eykelberg. "Een beurs laat (inter)nationale bezoekers toe om op korte tijd verschillende handelaars te ontdekken. Voor mijn Franstalige klanten is het ook makkelijker om naar BRAFA te komen dan naar de galerij in Antwerpen", vult Van Severen aan. Sofie Van de Velde: "Toen ik mijn eigen galerie opende, besloten mijn ouders en ik onze database niet te delen. Toen we die op een bepaald moment toch vergeleken, bleek de overlap beperkt tot één vijfde. Als galerij willen we het publiek stimuleren om de voor hen bekende paden te verlaten, en werk uit verschillende periodes te ontdekken. Op BRAFA gebruiken we de figuratie daarbij als rode draad. Zo combineren we werk van onder meer Henri Matisse, Jean Brusselmans en Constant Permeke met schilderijen van Pieter Jennes en Karin Hanssen. Die combinatie, maar ook de strenge kwaliteitseisen van BRAFA, geven elk werk extra relevantie."

PERFECTIE UIT DE VIER WINDSTREKEN

OOK DE TOEGEPASTE KUNSTEN GENIETEN OP BRAFA VEEL BIJVAL. NIET ALLEEN GETUIGEN DEZE OBJECTEN IN KERAMIEK, EDELMETALEN OF HOUT VAN HET UITMUNTENDE VAKMANSCHAP VAN HUN MAKER, ZE HERBERGEN VAAK OOK EEN GROOTS VERHAAL.

BELGIË

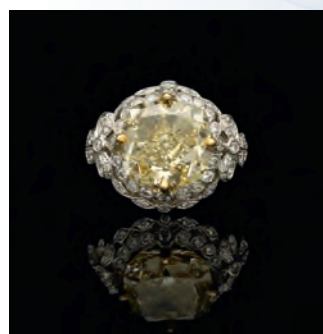

Joseph Nicolas De Vuyst, *Het Carnaval Kunstkabinet*, 1925, Cabinet of Curiosities, **stand 81.**

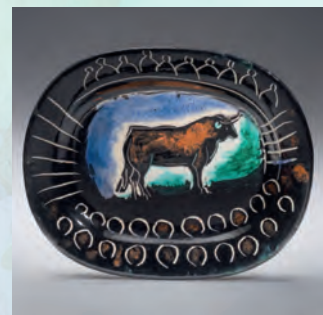
Pierre Culot, *Vaas*, circa 1990, Axel Vervoordt, **stand 29.**

GROOT-BRITANNIË

Edwardiaanse gele diamanten ring, circa 1910, Pauline's Jewellery Box, **stand 62.**

SPANJE

Pablo Picasso, *Stier in de arena*, 1948, Dr. Lennart Booi Fine Art & Rare Items, **stand 74.**

Kruisbeeld, circa 1550, Galerie Bernard De Leye, **stand 42.**

CHINA

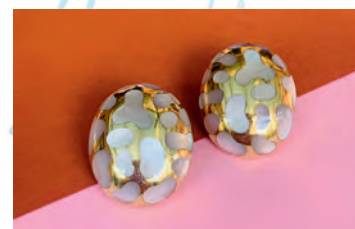

Vaas met afbeelding 'romance van de Westerse kamer', 1723-1735, Galerie Bertrand de Lavergne, **stand 5.**

VERENIGDE STATEN

Paul Evans, *Gesculpteerde metalen wandkast*, 1970, New Hope Gallery, **stand 82.**

Angela Cummings, *Paar ovale oorbellen*, circa 1980, VKD Jewels, **stand 113.**

NEDERLAND

Gerrit Thomas Rietveld, *Originele Rood-blaauwe stoel*, 1919-23, Galerie Van den Bruinhorst, **stand 125.**

Jan van Mekeren, *t Blommenkabinet*, late 17e eeuw, Zebregs&Röell Fine Art and Antiques, **stand 110.**

De Porceleyne Schotel-atelier, *Eendvormige terrine uit Delft*, circa 1750, Lemaire, **stand 44.**

Jaap Gidding, *Tapijt*, 1920, N. Vrouyr, **stand 68.**

FRANKRIJK

Diamanten broche, Cartier, 1914, Epoque Fine Jewels, **stand 70.**

Grote gehoornde fles, Aardewerk van Nevers, 1660-1670, Art et Patrimoine - Laurence Lenne, **stand 60.**

Van Cleef & Arpels, *Dubbele bloemenring*, circa 1970, Bernard Bouisset, **stand 58.**

François-Xavier Lalanne, *Grote waadvogel*, circa 1991, Bailly Gallery, **stand 106.**

Jean Prevel, *Pendule in de vorm van de tempel van de liefde*, circa 1780, Gallery de Potter d'Indoye, **stand 134.**

Emile Gallé, *Vaas*, circa 1895, Dr. Lennart Booi Fine Art & Rare Items, **stand 74.**

DUITSLAND

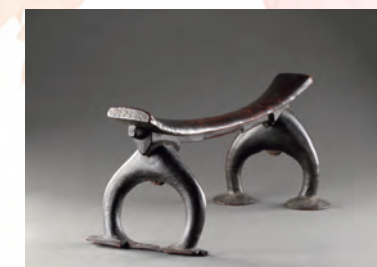

Johann Joachim Kaendler, *Een paar zwanen*, 1755, Röbbig München, **stand 50.**

Parfumfles uit goud en kristal, vermoedelijk Duitsland, circa 1680-1720, d'Arshot & Cie, **stand 71.**

OCEANIË

Hoofdsteun Kali Hahapo, begin negentiende eeuw, Finch & co, **stand 27.**

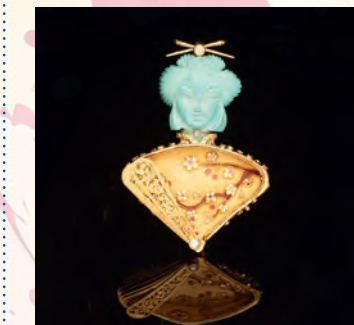
ITALIË

Antieke kader met cherubijn, zeventiende eeuw, Galerie Montanari, **stand 72.**

Ercole Barovier, *Zaffiro*, 1936, Marc Heiremans, **stand 90.**

Geisha-broche of -ketting, 2023, Gioielleria Nardi, **stand 43.**

Simone Cenedese, *Champignon-lamp*, 2023, Maison Rapin, **stand 15.**

JAPAN

Yukiya Izumita, *Sekisoh (layers)-serie*, 2022, Galerie Hioco, **stand 39.**

Ryuhei Sako, *Mokume-gane Mizusashi*, 2021, Kunsthaus Kende, **stand 129.**

OOSTENRIJK

Josef Hoffmann, *Doosje uit zilver en mosagaat*, 1911, Galerie Bernard De Leye, **stand 42.**

Franz Hagenauer, *Paar sculpturale hoofden*, circa 1981, Florian Kolhammer, **stand 135.**

VROUWEN MET PASSIE

NIET ALLEEN HET VOLLEDIGE TEAM ACHTER BRAFA BESTAAT UIT VROUWEN, MAAR OOK BIJ VERSCHILLENDE GALERIJEN STAAN DAMES AAN HET ROER. GIULIA PONTI (DEI BARDI ART), NAÏRY VROUYR (N. VROUYR) EN TANIA SUTTON (OSBORNE SAMUEL GALLERY) VERTELLEN OVER HUN KEUZE VOOR "HET MOOISTE BEROEP TER WERELD".

"Mijn eerste woordje was 'bello'", steekt Giulia Ponti van Dei Bardi Art van wal. "Toen ik amper één jaar oud was, vergezelde ik mijn moeder al op de antiekbeurs van Firenze. Zelf nam ik mijn eigen dochter vorig jaar in januari mee naar BRAFA toen ze zes weken oud was. Hoewel dat niet altijd vanzelfsprekend was, vind ik niet dat het mijn taak als vrouw is om thuis te blijven. Mijn job is geen amusante hobby die ik erbij neem, maar een passie die ik serieus wil uitoefenen." Al in de jaren 1940 begon haar overgrootmoeder objecten te verzamelen en te verkopen. "Mijn

grootmoeder opende in de jaren 1960 een galerij in Toscane, mijn moeder baatte de voorbije dertig jaar een galerij uit in Firenze. Sinds 2019 houden we samen een antiekzaak in de Brusselse Zavelwijk open. Die ontleent haar naam aan die van mijn moeder, Alessandra Dei Bardi", vertelt Ponti. "Hoewel zij ook meer in schilderijen handelde, stemt onze smaak grotendeels overeen. We koesteren een voorliefde voor beeldhouwwerken uit de middeleeuwen en renaissance. Dat die vaak uit steen of marmer zijn gemaakt, en dus bijzonder zwaar zijn, houdt ons niet

GIULIA PONTI

NAÏRY VROUYR

tegen. Al moeten we wel vaak hulp inschakelen om ze te kunnen verplaatsen, en kan ik ze – anders dan sommige mannelijke collega's – ook zelf niet gaan leveren bij klanten", vertelt Giulia Ponti. Ook bij het Belgische Epoque Fine Jewels, dat gespecialiseerd is in art-nouveauijwelen, de Parijse Galerie Kevorkian, met een focus op islamitische kunst en antiek, en het Belgische N. Vrouyr zetten vrouwen de familiezaak verder. "Toen ik net kon schrijven, noteerde ik in een kindervriendenboek dat ik tapijthandelaar wilde worden. Een droom als prinses najagen vond ik toen al eerder flauw", lacht Naïry Vrouyr. "Mijn vader heeft zijn drie dochters altijd betrokken. Zo mocht ik als kind prijslijsten maken. Al is het vooral een kwestie van passie en persoonlijkheid dat ik in 2007 besloten heb om in zijn voetsporen te treden. Mijn andere zus is ingenieur geworden, de derde opende naast onze tapijtenzaak op de Antwerpse Komedielaars een winkel met textiel en objecten."

Stap voor stap leerde Naïry Vrouyr de kneepjes van het vak. "In het begin reisde ik samen met mijn vader naar onze leveranciers in Iran, Nepal of Indië, nu ga ik vaak met mijn zus. Aangezien we ter plaatse altijd met een makelaar werken, verloopt dat prima", vertelt Vrouyr. "Bij de Duitse vereniging voor tapijtexperthen ben ik wel nog steeds de enige vrouw. Sinds mijn voordracht op het internationale congres in Zweden in 2011 over Roemeense kelims ben ik ten volle opgenomen in het netwerk. Ik viel er tussen de 350 aanwezigen vooral op door mijn jonge leeftijd. Ook een stage in Washington en het Nederlandse expertenexamen hebben me extra kennis, en zo geloofwaardigheid, verleend."

STERK EMOTIONEEL GEDREVEN

Samen met Peter Osborne en – sinds twee jaar – Matthew Bradbury zet Tania Sutton al 27 jaar – waarvan twaalf jaar als partner – mee haar schouders onder Osborne Samuel Gallery. "Ik had het geluk dat mijn ouders me als jong kind vaak meenamen naar musea. Na een studie Kunstgeschiedenis ging ik aan de slag bij verschillende galerijen. Hoewel het als jonge vrouw soms uitdagender is om voldoende serieus genomen te worden, bouwde ik in de loop der

jaren met veel klanten een bijzondere relatie op. Vaak delen we ook informatie over onze persoonlijke levens. Ik wil in de galerij dezelfde persoon kunnen zijn als thuis", vertelt Tania Sutton. "Doordat we met drie zeer verschillende partners zijn, blijven we elkaar voortdurend op een niet-competitieve manier uitdagen. Ik denk dat vrouwen vaak sterk zijn in het samenwerken met anderen. Dat is niet alleen gezond voor het bedrijf, maar creëert voor mij ook een bijzonder aangename werkomgeving, en verrijkt de tentoonstellingen. Zo liet ik me deze zomer in Toronto inspireren voor een hernieuwde presentatie van onze stand, en streven we ernaar om elke tentoonstelling beter te maken dan de vorige. Door onze collectie te combineren met werk uit privéverzamelingen bouwen we vaak museumwaardige tentoonstellingen. Soms maken we daar ook een catalogus van wel honderd pagina's bij. De uitgebreide storytelling en meermaligheid houden het boeiend", vertelt Sutton. Hoewel de drie vrouwen wel eens te horen kregen of klanten "met de baas konden spreken", gebeurt dat steeds minder. "Voor een jongere generatie liggen de kaarten anders, en ook in België heerst op dit vlak een bijzondere openheid van geest. Voor mij is dit hoe dan ook het mooiste beroep ter wereld", lacht Giulia Ponti. "Aangezien we in het Westen naar dezelfde scholen kunnen en dezelfde kansen krijgen, vind ik niet dat we te veel moeten focussen op het onderscheid tussen mannen en vrouwen. Misschien kunnen we het zelfs omdraaien, en stellen dat een sterk emotioneel gedreven discipline als de kunstwereld net bijzonder vrouwelijk is?", stelt Naïry Vrouyr. "Het belangrijkste is om te doen waarin je gelooft, en de moed te vinden om door te zetten", besluit Sutton.

TANIA SUTTON

KUNST ZIT IN ONS BELGISCHE DNA

.02

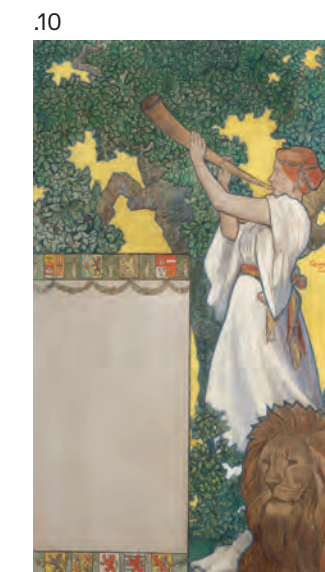
.03

.06

.08

.10

.11

.01

.04

.05

.07

.09

01 Leon De Smet, *Een wandelpad in de lente*, 1913, Jan Muller Antiques, **stand 12**. | **02** Michel Frère, *Zonder titel*, 1996, Baronian, **stand 93**. | **03** Francis Dusépulchre, *Ruimtelijke rimpelingen*, 1973, Maurice Verbaet Gallery, **stand 13**. | **04** Albertic Collin, *Vogel met opwaartse staart*, circa 1920, Galerie Nicolas Bourriaud, **stand 61**. | **05** Pierre Alechinsky, *Russule*, 1976, Secher Fine Art & Design, **stand 64**. | **06** Henry van de Velde, *Art-nouveaubureau*, circa 1898, Francis Janssens van der Maelen, **stand 91**. | **07** Victor Horta, *Interieurelementen Woning Devetvre-Bonnet*, circa 1903, Galerie Marc Maison, **stand 94**. | **08** Philippe Vandenberg, *Zonder titel*, circa 2007, Galerie Christophe Gaillard, **stand 101**. | **09** Claude Wesel, *Halsketting voor Maison Demaret*, 1968, Collectors Gallery, **stand 10**. | **10** Gisbert Combaz, *Poster voor de 75ste verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid*, 1905, Thomas Deprez Fine Arts, **stand 117**. | **11** Theo van Rysselberghe, *Portret van Mevrouw H. Aubry*, 1907, Studio 2000 Art Gallery, **stand 77**.

DE KEUZE VAN... ANNE-SOPHIE DELEN

ELK JAAR OPNIEUW IS HET REIKHALZEND UITKIJKEN NAAR DE INRICHTING VAN DE STAND VAN DELEN PRIVATE BANK OP BRAFA. MET OOG VOOR DETAIL COMBINEERT ANNE-SOPHIE DELEN, VERANTWOORDELIJKE MARKETING EN INTERIEUR-DESIGN, ER TELKENS ELEMENTEN UIT VERSCHILLENDE STROMINGEN EN STIJLEN TOT EEN WARM, HUISELIJK GEHEEL. HAAR PASSIE VOOR SCHOONHEID, ZOEKTOCHT NAAR ESTHETISCHE HARMONIE EN BEGEESTERING VOOR KUNST EN DESIGN KREEG ZE MET DE PAPLEPEL MEE VAN HAAR MOEDER EN GROOTMOEDER. "IK WENS DAT ELKE KLANT ZICH METEEN THUIS VOELT BIJ DE BANK EN ZICH LAAT INSPIREREN DOOR DE KRACHT EN BETOVERING VAN KUNST EN DESIGN."

DE KEUZE VAN... BRIEUC VAN DAMME

SINDE MEI 2022 STAAT BRIEUC VAN DAMME AAN HET HOOFD VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING. DE VOORBIJE TIEN JAAR COMBINEERDE HIJ ZIJN ACHTERGROND IN DE ECONOMIE MET EEN STERKE INTERESSE IN GEZONDHEID. MET DE KBS WIL HIJ SAMEN WERKEN AAN EEN BETERE SAMENLEVING. "OOK KUNST VERENIGT. DAAROM KOPEN WE VIA ONS ERFGOEDFONDS BELGISCHE KUNST AAN, DIE WE IN BRUIKLEEN GEVEN AAN MUSEA. BRAFA IS EEN IDEALE VITRINE OM ONZE AANWINSTEN TE TONEN, EN EEN INTERESSANTE PLEK OM NIEUWE CONTACTEN TE LEGGEN, EN STUKKEN TE ONTDEKKEN."

ZACHTE KRACHT

"Deze elegante, verfijnde sculptuur vindt de perfecte balans tussen licht en donker, en tussen zachtheid en kracht. Het spel van het licht op de verschillende vlakken zorgt ervoor dat je deze *Meditatiestenen* (1962) van Jan Dries telkens op een andere manier ontdekt. Net als andere goede Belgische kunst – die we als bank al jaren ondersteunen – lijkt het beeld recent gemaakt, terwijl het eigenlijk al zestig jaar oud is. Aangezien de sculptuur al jaren in de inkom van onze Antwerpse hoofdzetel staat, zal ze voor onze klanten vertrouwd aanvoelen." Te koop bij La Patinoire Royale | Galerie Valérie Bach, **stand 48**.

GEOMETRISCH STATEMENT

"Een oversized, geometrisch designjuweel is een echt statement. Het lijkt wel een kleine sculptuur voor je vingers, oren of hals. Zowel Ettore Sottsass als Pol Bury behoren tot mijn favoriete ontwerpers. Ze prijken op mijn Pinterest-borden, helaas niet in mijn juwelendoosje. Ik hou van Sottsass' uitgesproken grafische vormen en kleuren, lijnen en contrasten, zoals ook op deze *Scalinata* (1983). Met zijn experimentele design met sociale en historische invloeden is hij een van de grondleggers van het Italiaanse design." Te koop bij Collectors Gallery, **stand 10**.

POËTISCH MYSTERIEUS

"Deze sculptuur *Sans bagage* (2005) van Jean-Michel Folon, wiens 90ste geboortjaar in 2024 wordt gevierd, verenigt grandeur en mysterie. Is dit een zakenman – misschien zelfs een bankier – die op weg is naar huis, in gedachten verzonken? De poëtische sculpturen van Folon vallen op door hun frontale, sterk lichamelijke dimensie, die geïnspireerd is door de primitieve kunst. Telkens als ik ze in een natuurlijke omgeving zie, te midden van overvloedig groen, doen ze me wegdromen." Te koop bij Boon Gallery, **stand 26**.

EINDELOZE FANTASIE

"Als jong meisje kon ik mij verliezen in een werk van Emile Claus dat in onze woonkamer hing. Met zijn zachte, warme kleuren en details trok Claus me helemaal mee in zijn schilderij, en liet hij me eindeloos fantaseren over wat er daar in het veld zou kunnen gebeuren. Tegelijk katapulteert het beeld van deze *Meisjes in het veld* (1892) me naar mijn kindertijd, naar weekends in de bossen of op de tractor in Oelegem of Keerbergen." Te koop bij Galerie Oscar De Vos, **stand 97**.

TELKENS VERRASSEND

"Dit werk *Le jongleur* (ca. 1920) van Anto Carte, dat afkomstig is uit de voormalige verzameling van Mevrouw Carte, is ongetwijfeld een van mijn favorieten op deze editie van BRAFA. Naast het feit dat het werk vormelijk en qua kleurenpalet esthetisch perfect in balans is, zie ik er telkens als ik eraan kijk ook iets anders in. Die potentie om te blijven verrassen, is voor mij een kenmerk van grote kunst." Te koop bij Francis Maere Fine Arts, **stand 40**.

SLEUTELWERK

"Deze *La danse macabre* toont niet alleen de bewondering voor James Ensor, maar behoort ook tot de eerste surrealistische werken van Paul Delvaux. De aquarel met zwarte inkt en een intens kleurenpalet dateert uit het sleuteljaar 1934. Aangezien Delvaux' moeder het jaar voordien overleed, voelde de kunstenaar zich bevrijd van haar invloed. Bovendien stamt het uit de collectie van Walter Delvaux, een nauw verwante neef met wie hij het vrouwelijke universum ontdekte." Te koop bij Galerie Harold t'Kint de Roodenbeke, **stand 32**.

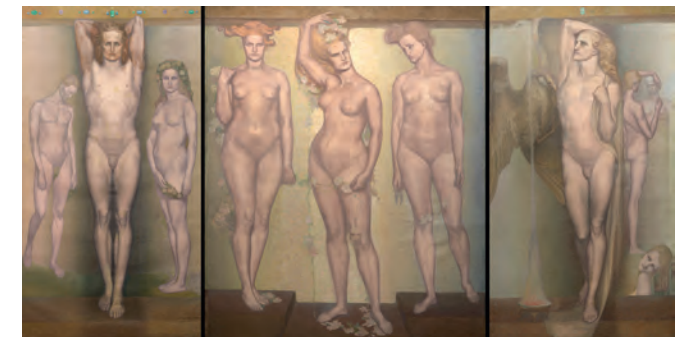
WERELD VAN VERBEELDING

"Op basis van de foto zou je denken dat het hier om een schilderij gaat, maar eigenlijk is deze *Venise* (1963) een wollen wandtapijt. Met zijn eenvoudige vlakken creëert Richard Mortensen een wereld van verbeelding. Gaat er een deur open? En is het groene vlak eigenlijk wel een deur? Alle interpretaties en ideeën zijn mogelijk. Kunst stimuleert onze creatieve geest." Te koop bij De Wit Fine Tapestries, **stand 21**.

INSPIRERENDE VISIONAIR

"In het jaar van de surrealisten mag visionair René Magritte niet ontbreken. Zo ziet iedereen iets anders in deze inspirerende tekening *La Légende des Siècles* (1950). Bovendien voelen we ons als Koning Boudewijnstichting verwant met Galerie De Jonckheere, die ook in 1976 is opgericht. Net als de KBS trokken ze de internationale kaart, en schrikken ze er niet voor terug zichzelf heruit te vinden. Zo focussten ze vroeger op oude meesters, en combineren ze die nu met moderne kunst." Te koop bij De Jonckheere, **stand 30**.

OPNIEUW VERENIGD

"Met ons Erfgoedfonds kopen we geregeld via handelaars, die constant op zoek zijn naar interessante stukken binnen hun niche. Zo slaagde Thomas Deprez erin om de monumentale, vroeg-symbolistische triptiek van Emile Fabry terug samen te brengen. Het drieluk maakte haar debut op het salon van *Pour L'Art* in 1896, maar de panelen kwamen later bij verschillende eigenaars terecht. Door ze terug samen te brengen onderschrijft Thomas Deprez onze missie om ons erfgoed te proberen behouden. Bovendien kregen de panelen een grondige opknappbeurt, en wordt het verhaal op BRAFA met het grote publiek gedeeld." Te koop bij Thomas Deprez Fine Arts, **stand 117**.

SPROOKJESACHTIGE SFEER

"Ik hou van de speelsheid in Pieter Jennes' werk, zowel in de thema's als de uitwerking. De boeiende contrasten in kleur en de wisselwerking tussen figuratie en abstractie geven zijn werk, zoals deze *Tumble* (2023), een gelaagdheid, waardoor je er telkens iets nieuws in kan ontdekken. Dankzij Sofie Van de Velde kan ik dat dagelijks doen in een van mijn favoriete ruimtes in ons Antwerpse kantoor. De sprookjesachtige sfeer en onstuimige verbeelding doen me denken aan het surrealisme en Salvador Dalí." Te koop bij Gallery Sofie Van de Velde, **stand 111**.

KRACHTIGE SHOWS

Tom Wesselmann, *Studie voor Groot Amerikaans naakt #90*, 1966.

Verfrissend naakt

Na soloshows rond James Ensor en Christian Dotremont trekt Samuel Vanhoegaerden de kaart van Tom Wesselman (1931-2004). Jarenlang zocht hij over de hele wereld werk van deze leidinggevende figuur binnen de popart bij elkaar. Uit de periode 1950-1960 zijn er twee kleine collages uit behangpapier en advertenties, in combinatie met geschilderde naakten in Amerikaanse interieurs te zien op BRAFA. Nadat Wesselman had kennism gemaakt met de fauvistische werken van Henri Matisse, schilderde hij zijn legendarische American Nude-serie. Hoewel hij erin slaagt de erotische geladenheid van de vrouwen te reduceren, schrijft hij zich in de kunstgeschiedenis in. Bovendien bouwt hij in de jaren 1980 verder op deze serie met zijn beroemde *steelcut works*. Papier en canvas maakten dankzij de introductie van de laser plaats voor staal en aluminium. Zelf zei Wesselman hierover dat het voelde alsof hij "een nieuwe kunstenaar was". Aangezien de muur integraal deel uitmaakt van deze kunstwerken, is het essentieel om ze in het echt te zien. Dat de ogenschijnlijk schetsmatige, maar eigenlijk zeer precies uitgevoerde werken, zelfs na veertig jaar een bijzondere frisheid bezitten, is te zien op BRAFA. Te koop bij Samuel Vanhoegaerden Gallery, **stand 114**.

Vrouwelijke pioniers

Nu textiel als medium in de hedendaagse kunst helemaal terug van weggeweest is, zet Richard Saltoun Gallery enkele van de belangrijkste naoorlogse vrouwelijke textielkunstenaars in de kijker. Op BRAFA brengt de galerij werk samen van Magdalena Abakanowicz (Polen 1930-2017), Olga de Amaral (Colombië, 1932), Jagoda Buić (Kroatië, 1930-2022), Ewa Pachucka (Polen, 1936-2020) en Barbara Levittoux-owidarska (Polen, 1933-2019). Met hun pionierswerk slaagden zij erin om de tapijttradities van een specifiek vrouwelijke, decoratieve en lage kunstvorm te verheffen naar de wereld van de beeldende kunsten. Zo maakte het werk van vier van

OOK OP DEZE EDITIE PAKKEN ENKELE GALERIJEN UIT MET EEN UITGEBREIDERE SELECTIE ROND ÉÉN KUNSTENAAR OF THEMA. DIE PRESENTATIES GEVEN DE BEZOEKERS DE KANS OM ZICH DIEPGAANDER ONDER TE DOMPELEN, EN DE ARTISTIEKE EVOLUTIE BETER TE DOORGRONDEN.

Fernand Léger, *De bouwers*, 1953/1961.

Emotionele beleving

De Parijse Galerie Hadjer pakt uit met vijf wandtapijten van Fernand Léger uit de jaren 1950-60. Die brengen een ode aan de nauwe samenwerking tussen een van de meest emblematische kunstenaars van de twintigste eeuw en het technisch vernuft van de sinds eeuwen gerenommeerde textielateliers in het Franse dorpje Aubusson. Samen slaagden ze erin de artistieke kracht van Léger te vertalen in monumentale wandtapijten. Zo brengt *La Grande Parade* een ode aan het moderne leven, schetst *Les Constructeurs* een beeld van de werkende arbeiders en de opkomende industrialisatie aan het begin van de twintigste eeuw en brengt *La Bonheur de joie de vivre* en het menselijke geluk kleurrijk en harmonieus in beeld. Daarnaast zijn er twee meer abstracte werken – *Composition murale* en *Composition à la coquille* – waarin Léger speelt met abstracte vormen en kleuren. Met hun levendige kleuren en opmerkelijke details slaagden de ambachtslui erin om de dynamische energie van de originele schilderijen en schetsen te vertalen naar het medium textiel. Of hoe kunst en savoir-faire samen tot een onvergetelijke emotionele beleving kunnen leiden. Te koop bij Galerie Hadjer, **stand 132**.

Olga de Amaral, *Rode elementen in vuur*, 1973-81

de vijf – Abakanowicz, Buić, Pachucka en De Amaral – deel uit van de toonaangevende tentoonstelling 'Wall Hangings' (1969) in het New Yorkse MoMA, die textiel voor het eerst presenteerde in de context van de beeldende kunsten. Zowel de leden van de Poolse Textielschool – Abakanowicz, Pachucka en Levittoux-owidarska – als Olga de Amaral, die in 2024 ook een solotentoonstelling krijgt in de Parijse Fondation Cartier, integreerden lokale materialen, technieken en tradities in hun werk. Met deze selectie zet de Londense Richard Saltoun Gallery haar ontdekkingsstocht van ondergewarderde vrouwelijke kunstenaars verder. Te koop bij Richard Saltoun Gallery, **stand 76**.

Dromerige popjes

Meer dan twintig jaar lang bouwden Edith, Roland en Julien Flak, de eigenaars van de gelijknamige Parijse galerie, nauwgezet aan deze verzameling. Net als de surrealisten – van André Breton over Max Ernst tot Claude Lévi-Strauss – geraakten ze in de ban van Katsina of polychrome houten figuurtjes. De Franse dichter Paul Eluard noemde ze zelfs "de mooiste dingen in de wereld" in een brief aan zijn vrouw Gala. De Katsina-popjes werden tussen 1880 en 1930 door de inheemse bevolking van het Zuidwesten van de Verenigde Staten gecreëerd als een verbeelding van de spirituele geesten. In het Hopi-pantheon waren er maar liefst 450 verschillende geesten, elk gekenmerkt door specifieke kleuren, symbolen en kostuums. Zo zijn er Katsina voor fauna en flora, voor vruchtbaarheid of gunstig weer, maar ook voor strijders, priesters of geheime overtuigingen. Dat de Katsina een brede

Shalako Mana of *Vlindermeisje*, voor 1900.

waaier aan maatschappelijke personages vertegenwoordigen, maakt ze tijdloos. Als bron van dromen, poëzie en inspiratie zijn ze een geliefd verzamelobject. Naar aanleiding van de tentoonstelling 'Katsina Calling' brengt de galerie ook een catalogus uit. Te koop bij Galerie Flak, **stand 92**.

Fascinerende dialogen

Met het ultieme thema van het 'stilleven' of 'nature morte' als rode draad brengt Rodolphe Janssen een dialoog tussen recente en historische werken op gang. Zo gaan een zeventiende-eeuws boekje van Jacob Marrel, een gravure van James Ensor, een tekening van Félicien Rops en een tekening van René Magritte in gesprek met meer hedendaagse werken uit de galerie van onder meer David Adamo, Bram Bogart, Fred Bervoets, Thomas Leroy of Emily Mae Smith. Starten doet het hedendaagse luik van de presentatie met het werk van Belgische hyperrealisten zoals Marcel Maeyer en Guy Degobert. Hoewel ze in hun tijd belangrijke tentoonstellingen kregen, is hun werk vandaag ietwat in de vergetelheid geraakt. De contextualisering door het prisma van

Guy Degobert, *Mosterd Grey-Poupon*, 1974.

verschillende generatieperspectieven zorgt voor een transversale lezing van alle werken – en thema's zoals het vanitasmotief, en geeft bezoekers de kans om fascinerende ontdekkingen te doen. Te koop bij Rodolphe Janssen, **stand 36**.

BRAFA art talks

MUSEUM HOF VAN BUSLEYDEN: DE VASTE OPSTELLING HERUITGEVONDEN

ZONDAG 28 JANUARI

Vorig jaar greep Museum Hof van Busleyden de grondige restauratie van haar gevels aan om de presentatie van haar permanente collectie volledig te herzien. Daarvoor vroeg het Mechelse stadspaleis onder meer input aan haar bezoekers. Hannah Thijs, hoofd Collectie en Tentoonstellingen, licht niet alleen de uitdagingen toe, maar ook de motivatie achter het nieuwe concept en design.

PAUL DELVAUX (1897-1994). VAN DE HELDERE DAGERAAD TOT HET EINDE VAN DE DAG

DINSDAG 30 JANUARI

Camille Brasseur neemt het publiek mee op een ontdekkingsstocht van het oeuvre én de mens Paul Delvaux. De directrice van de Stichting Paul Delvaux schetst zijn verschillende ontwikkelingsperiodes, en legt uit hoe hij van zijn beginjaren evolueerde naar zijn meesterwerken. Daarbij gaat ze uiteraard ook dieper in op zijn geliefkoosde thema's en motieven.

VERDER DAN HET OOG REIKT

WOENSDAG 31 JANUARI

De voorbije twee decennia kenden technologieën voor technisch kunstonderzoek een doorbraak. Zonder het kunstwerk te beschadigen helpen ze kunsthistorici bij hun onderzoek naar de datering, materialen, toeschrijving en authenticiteit. Ook voor conservatie en restauratie bewijzen ze hun nut. Aan de hand van twee prak-

WIE MEER INZICHT WIL KRIJGEN IN PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKINGEN, TECHNISCH GEÏNSPIREERD KUNSTONDERZOEK OF DE VERHOUDING TUSSEN AI EN KUNST, VINDT VAST EN ZEKER ZIJN GADING IN EEN VAN DE LEZINGEN TIJDENS BRAFA. BIJNA DAGELIJKS KOMEN MUSEUMCONSERVATOREN, VERZAMELAARS OF KENNERS VAN DE KUNSTMARKT ER HUN EXPERTISE DELEN, TELKENS OM 16 UUR OP STAND 137 VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING.

tijkvoorbeelden – *Het Laatste Avondmaal* en *De Marteling van de heilige Erasmus* van Dieric Bouts – licht David Lainé, senior partner schilderijenconservatie & -onderzoek bij International Platform for Art Research and Conservation (IPARC) een tipje van de sluier.

MECENAAT VOOR KUNSTBEHOUD & MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD Ondernemen. FOCUS OP DE PASFOUNDATION

DONDERDAG 1 FEBRUARI

Binnen de Pasfoundation bundelt een groeiend aantal kunstminnende ondernemers de krachten. Doordat ze samen als mecenas optreden, kunnen

ze werk van Belgische kunstenaars verwerven en behouden als waardevol erfgoed. Voorzitster Ann Van Laere gaat in gesprek met Mathi Gijbels over duurzaam kunstbehoud, en schetst het ruimere, ondersteunende kader van de Koning Boudewijnstichting.

PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKINGEN IN DE BEELDDE KUNSTSECTOR

VRIJDAG 2 FEBRUARI

Hoe synergieën in de beeldende kunstensector tussen publieke instellingen, privéspelers op de kunstmarkt en kunstenaars kunnen bijdragen aan erfgoedbehoud, onderzoeksinnovatie én creativi-

teit vormt het onderwerp van deze lezing. Daarvoor bundelt het toonaangevende Europese Netwerk voor Cultuurbeheer en Cultuurbeleid (ENCATC) de krachten met de ULB – Universiteit Libre de Bruxelles, de Universiteit Antwerpen en Creative Europe Culture Desk Vlaanderen.

WAAR BEGINT EN EINDIGT DE AUTHENTICITEIT VAN EEN KUNSTWERK?

ZATERDAG 3 FEBRUARI

De authenticiteit van een kunstwerk evolueert doorheen de tijd, en verandert op basis van de perceptie. Ze begint bij de creatie van het werk, en wordt nadien via documentatie, provenance en toewijzing dynamisch verder ontwikkeld. Tijdens dit rondetafelgesprek met Eric en Marc Hemeleers van Eeckman, restaurateur Nicolas Lemmens, advocaat Alain Berenboom en Michel Draguet, hoge commissaris Erfgoed bij Belspo, worden de verschillende concepten van authenticiteit belicht.

AI EN KUNST: EEN INTRIGEREND HUWELIJK

ZONDAG 4 FEBRUARI

Samen met zijn genodigden zoomt Amid Faljaoui, directeur van Trends-Tendances en economisch commentator op de RTBF, in op de relatie tussen creativiteit en algoritme. Kan AI wedijveren met het menselijk vernuft inzake kunst? Zijn die creaties authentiek, en wat is de impact van AI op kunstenaars? Moeten we ons traditionele begrip van kunst in vraag stellen? Over deze en andere hete hangijzers gaat het panel in gesprek.

BRAFA ART FAIR

28/01 - 04/02 2024

69STE EDITIE VAN BRAFA

PLAATS

Brussels Expo, Paleizen 3 & 4 (ingang)
Belgiëplein 1, 1020 Brussel

DATA EN OPENINGSUREN

Van zondag 28 januari tot en met zondag
4 februari 2024 van 11.00 u tot 19.00 u
Nocturne op donderdag 1 februari 2024 tot 22.00 u

TOEGANGSTICKET

Individueel: 25 €
16-26 jaar: 10 €
< 16 jaar: gratis

Online tickets via www.brafa.art of aankoop ter plaatse

Catalogus*: 20 €
Combitickets*:
1 toegangsticket + 1 catalogus: 35 €
2 toegangstickets + 1 catalogus: 60 €

*Uitsluitend aankoop ter plaatse

DIENSTEN

Conciërge, restaurants, champagnebars,
vestiaire, speciale toegang voor mindervaliden

BRAFA Art Tours supported by Hiscox

Dagelijks om 15.00 u in het Nederlands, Frans en
Engels, met uitzondering van maandag 29 januari
2024. Vertrek aan de stand n°51 Info Press.
Voorafgaande registratie verplicht op
brafa.art/nl/art-tours

BRAFA Art Talks

Dagelijks om 16.00 u, stand n°137 Koning
Boudewijnstichting. Met uitzondering van
maandag 29 januari 2024. Vrije toegang
zonder registratie met een toegangsticket.

CONTACT

✉ info@brafa.be / www.brafa.art
Volg BRAFA ook op Facebook, Twitter,
Instagram, LinkedIn, TikTok en Youtube

PARKING

Brussels Expo - Parking C: 12 €
Romeinsesteenweg, 1853 Strombeek-Bever.
Voorverkoop op brussels-expo.com.
Om van Parking C naar BRAFA te gaan, neemt
u de shuttledienst of de voetgangersbrug die
Parking C verbindt met Paleis 4 waar zich de
ingang van de beurs bevindt.

OPENBAAR VERVOER

- Metrolijn 6 - stop Heizel
- Tram n° 3 & 7
- Bus n° 83, n° 250, n° 251
- Trambus n° 820

COLOFON

Redactie: BRAFA
Opmaak: Mediahuis Design Studio
Verantwoordelijk uitgever:
Harold t'Kint de Roodenbeke,
Ernest Allardstraat 31, 1000 Brussel
Hoofdzetel: Antiekbeurs van België vzw,
Havenlaan 86 C bus 2A, 1000 Brussel

132 EXPOSANTEN UIT BINNEN - EN BUITENLAND

A Galeries AB & BA (Parijs) | Franck Anelli Fine Art (Crépy-en-Valois) | Ars Antiqua srl (Milaan) | d'Arschot & Cie (Brussel) | Art et Patrimoine - Laurence Lenne (Ath) | Artimo Fine Arts (Brussel) | Galerie Ary Jan (Parijs) **B** Bailly Gallery (Genève) | Helene Bailly (Parijs) | Baronian (Brussel) | Barbara Bassi (Cremona) | Galerie de la Béraudière (Brussel) | Galerie Berès (Parijs) | Bernier/Eliades Gallery (Athene - Brussel) | Dr. Lennart Booij Fine Art & Rare Items (Amsterdam) | Boon Gallery (Knokke) | Bernard Bouisset (Béziers) | Galerie Boulakia (Londen) | Galerie Nicolas Bourriaud (Parijs) | Brame & Lorenceau (Parijs) | Galerie Van den Bruinhorst (Kampen) **C** Cabinet of Curiosities - Honourable Silver Objects (Antwerpen) | Giammarco Cappuzzo Fine Art (Londen) | Galerie Jean-François Cazeau (Parijs) | Galerie Cento Anni (Brussel - Parijs) | Kamer Antiquaren (BBA) (Brussel) | Claes Gallery (Brussel) | Collectors Gallery (Brussel) | Nicolás Cortés Gallery (Madrid) | Cortesi Gallery (Lugano - Milaan) | Costermans & Pelgrims de Bigard (Brussel) **D** Dalton Somaré (Milaan) | De Brock (Knokke) | De Jonckheere (Genève) | Galerie Bernard De Leye (Brussel) | Galerie Oscar De Vos (Sint-Martens-Latem) | De Wit Fine Tapestries (Mechelen) | De Zutter Art Gallery (Knokke) | Dei Bardi Art (Brussel) | Thomas Deprez Fine Arts (Brussel) | Gallery Desmet (Brussel) | DIE GALERIE (Frankfurt am Main) | Douwes Fine Art b.v. (Amsterdam - Londen) **E** Epoque Fine Jewels (Kortrijk) **F** Finch & Co (Londen - Brussel) | Galerie Flak (Parijs) | A&R Fleury (Parijs) | Galerie La Forest Divonne (Parijs - Brussel) **G** Galerie Christophe Gaillard (Parijs - Brussel) | Galerie des Modernes (Parijs) | Ralph Gierhards Antiques / Fine Art (Düsseldorf) | Gilden's Art Gallery (Londen) | Gokelaere & Robinson (Knokke - Parijs) **H** Galerie Hadjer (Parijs) | Marc Heiremans (Antwerpen) | Heutink Ikonen (Zwolle) | Galerie Hioco (Parijs) | Huberty & Breynne (Brussel - Parijs) | Galerie Hurtebize (Cannes) **J** Galerie Jamar (Antwerpen) | rodolphe janssen (Brussel) | Francis Janssens van der Maelen (Brussel) | Galerie Kaléidoscope (Parijs) | Kunsthaus Kende (Tübingen) | Galerie Kevorkian (Parijs) **K** Harold t'Kint de Roodenbeke (Brussel) | Florian Kolhammer (Wenen) | **L** Alexis Lartigue Fine Art (Parijs) | Galerie Bertrand de Lavergne (Parijs) | Lemaire (Brussel) **M** Francis Maere Fine Arts (Gent) | Galerie Marc Maison (Saint-Ouen sur Seine) | MARUANI MERCIER (Brussel - Knokke) | Galerie Mathivet (Parijs) | Mearini Fine Art (Perugia) | Meessen De Clercq (Brussel) | Montagut Gallery (Barcelona) | Galerie Montanari (Parijs) | Jan Muller Antiques (Gent) | Klaas Muller (Brussel) **N** Gioielleria Nardi (Venetië) | New Hope Gallery (Brussel) | Nosbaum Reding (Luxemburg - Brussel) | Dr. Nöth Kunsthandel + Galerie (Ansbach - Potsdam) **O** Opera Gallery (Genève) | Osborne Samuel Gallery (Londen) **P** Galeria Jordi Pascual (Barcelona) | La Patinoire Royale - Galerie Valérie Bach (Brussel) | Pauline's Jewellery Box (Brussel) | Galerie Alexis Pentcheff (Marseille) | Guy Pieters Gallery (Knokke) | Gallery de Potter d'Indoye (Melle) | Galerie de la Présidence (Parijs) **Q** QG Gallery (Knokke) **R** Maison Rapin (Parijs) | Stéphane Renard Fine Art (Parijs) | Repetto Gallery (Lugano) | Röbbig München (München) | robertaebasta (Milaan - Londen) | Romigioli Antichità (Legnano) | Rueb Modern and Contemporary Art (Amsterdam) **S** Richard Saltoun Gallery (Londen - Rome) | Galerie Sophie Scheidecker (Parijs) | Serge Schoffel - Art Premier (Brussel) | Secher Fine Art & Design (Kopenhagen) | Segoura Fine Art (Saint-Ouen sur Seine) | Herwig Simons Fine Arts (Brussel) | Stern Pissarro Gallery (Londen) | Studio 2000 Art Gallery (Blaricum) **T** Galerie Taménaga (Parijs - Tokyo - Osaka - Kyoto) | Galerie Theunissen & de Ghellinck (Brussel) | Tobogan Antiques (Parijs) | Galerie Patrice Trigano (Parijs) **U** Univers du Bronze (Parijs) **V** Gallery Sofie Van de Velde (Antwerpen) | Van Herck - Eykelberg (Antwerpen) | Galerie Raf Van Severen (Antwerpen) | Samuel Vanhogaerden Gallery (Knokke) | Maurice Verbaet Gallery (Knokke) | Galerie von Vertes (Zurich) | Axel Vervoordt (Wijnegem) | Galerie Dina Vierny (Parijs) | VKD Jewels (Uden - Milaan) | Galerie Florence de Voldère (Parijs) | N. Vrouyr (Antwerpen) **W** Floris van Wanroij Fine Art (Dommelen) | Victor Werner (Antwerpen) | Whitford Fine Art (Londen) | Willow Gallery (Londen) | Zebregs&Roëll Fine Art and Antiques (Amsterdam - Maastricht) | Zidoun-Bossuyt Gallery (Luxemburg - Dubai - Parijs)

DELEN
PRIVATE BANK

CHAMPAGNE
TAITTINGER
REIMS FRANCE

Le Plaza
BRUSSELS
HOTEL MEETINGS EVENTS

HISCOX

Baobab
COLLECTION

GUERLAIN
PARIS

LA CLASSICA

KLARA

BRUSSELS
EXPO

knack

De Standaard